

Posudek oponentky

Slouka, Vojtěch, Nekrologia přemyslovského věku. Limity jejich historiografické interpretace, Diplomová práce FF UK v Praze 2024, 206 s., tabulky v textu, tabelární a obrazová příloha.

Autor si zvolil nejjednodušší téma – středověká nekrologia. Nezaměřil se však na kritický rozbor, případně edici, jednoho konkrétního, ale věnuje se skupině těchto pramenů, které lze časově vymezit obdobím vlády Přemyslovců. Zájem o nekrologia není v českém bádání ničím novým - budiž aspoň připomenuta vydavatelská činnost Josefa Emlera, který řadu z nich zpřístupnil vědeckému využití již na sklonku 19. století, a jeho edice jsou přes všechny výhrady k tehdejší ediční technice používány dosud. Další edice i analýzy jednotlivých pramenů vznikají až do současné doby. Všichni autoři se s větším či menším úspěchem potýkají s týmiž problémy. Zatímco správné přečtení v paleografickém smyslu je úkolem všech editorů, kteří pracují se staršími prameny, další problémy jsou již při práci s nekrologií specifické. A právě na tuto oblast se autor zaměřil. Po v podstatě závazných úvodních kapitolách, kde vymezuje okruh pramenů – tedy relevantních nekrologií (přitom k jednoznačně vzniklým v období vlády Přemyslovců přičleňuje několik dalších sepsaných později na základě rozboru dochovaných textů, kdy v mladších rukopisech lze rozeznat obsahově starší části), a stručně charakterizuje základní literaturu, následuje obecnější naznačení typických rysů nekrologií a interpretačních obtíží s nimi spojených. Podkapitola nazvaná Typologie nekrologií je koncipována také spíše problémově – sleduje vztahy ke kalendáriím, martyrologiím, některým dalším memoriálním pramenům, a také otázky vlastníka nekrologia a způsobu zápisu. Podstatnou částí práce jsou rozsáhlé kapitoly III a IV, opět rozdělené do řady podkapitol. Ve třetí kapitole jsou nekrologické záznamy vybraného okruhu pramenů sledovány v určité referenci ke Kosmově kronice a k možným odlišným tradicím, které mohly v českomoravském prostředí existovat; ostatně takto výrazně využil nekrologia již František Graus,¹ jehož závěry autor kriticky reflektuje. Čtvrtá kapitola postupně – po dílčích problémových okruzích – probírá možnosti a meze interpretace nekrologických záznamů. Zde se jedná již o analýzu typických nekrologických zápisů, takže jde o různé varianty výskytu osob v nekrologických záznamech a jejich případné zrotožnění s údaji dalších pramenů, tituly, které se v této souvislosti vyskytují, a jejich možný význam pro interpretaci, vztahy, na jejichž základě mohli být jednotlivci zaznamenáni, i možné důvody, proč někdy zaznamenáni nebyli. K práci jsou připojeny dva exkursy: první věnovaný otázce zdrojů, na jejichž základě bylo roku 1373 sestaveno nekrologium konventu premonstrátek v Doksanech – toto nekrologium autor vzhledem k obsahu zcela důvodně zařazuje mezi přemyslovská nekrologia, byť bylo sepsáno až v 70. letech 14. století, a jak je vidět v celém textu práce, slouží mu jako jeden z důležitých pramenů; druhý se soustřeďuje na konfrontaci událostí líčených v Kosmově kronice a nekrologických záznamů, jejímž výsledkem je pravděpodobné zpřesnění datování úmrtí brněnského knížete Oldřicha (+11.11. 1113). Práce je uzavřena stručným závěrem; autor setrvává při vytyčeném problémovém zaměření a tak shrnuje podstatné problémy, na něž badatel při práci s nekrologií přemyslovského období naráží. Kromě opět obligátního seznamu pramenů a literatury je práce doplněna tabelárními a obrazovými přílohami.

Zvolený přístup na jedné straně dokládá na skupině nekrologií z určitého období a určitého prostředí konkrétní možnosti a úskalí interpretace, na druhé straně tak v textu v množství dokladů, které autor uvádí, poněkud zaniká mnoho dílčích mikroanalýz a kritických výkladů,

¹ Graus, František, *Necrologium Bohemicum – Martyrologium Pragense a stopy nekosmovského pojetí českých dějin*, ČsČH 15, 1967, s. 789-810.

kteře autor vytvořil. Jeho přístup k pramenům je kritický, vedle edic používá i originálních rukopisů, i když v nestejně míře a v závislosti na jejich přístupnosti, ocenit je třeba pátrání po předloze Teigeho edice² Hradištského nekrologia z 18. století. Použitou literaturu by bylo možné považovat za vyčerpávající, kdyby autor sám nevyločil apriori frankofonní produkci se zdůvodněním neznalostí jazyka. V seznamu tak vsutku není ani základní příručka vydaná v řadě Typologie des sources du moyen Age occidental,³ ani zmínka o pracích J.-L. Lemaitra či o velkém soupisu těchto pramenů dochovaných na území Francie.⁴ Poznámka v kapitole věnované typologii, že francouzský přístup rozvíjí M. Bláhová a autor se o její práci opírá, není úplně dostatečnou náhradou. Stejně autorovo prohlášení, že není archivář a tedy s rukopisy pracuje spíše intuitivně a ne vždy je správně cituje, je poněkud zavádějící -co možná přesné citace pramenů patří ke každé vědecké práci, identifikovatelnost zdrojů je zcela základní požadavek, nikoli archivářská cechovní libůstka. Autor tak zbytečně degraduje svou kritickou práci s prameny.

Předkládaná práce je zpracována na základě využití relevantních pramenů a literatury, přináší nová zjištění. Může být základem obhajoby. Navržená klasifikace: výborně.

Prof. PhDr. Hana Pátková, PhD.

2.9.2024

² Teige, Josef, zpráva o pramenech dějin kláštera Hradištského u Olomouce (až do r. 1300), VKČSN 12, 1893, s. 16-17.

³ Huyghebaert, N., Les documents nécrologiques, Turnhout 1972.

⁴ Ediční řada Recueil des historiens de la France. Obotiaires.